

ODTÜ İktisat Bölümü öğrenci profili–yeniden

Fikret Şenses¹

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü, 06531 Ankara

Özet

Bu çalışma ODTÜ İktisat Bölümü öğrenci profilini belirlemek üzere 1995 ve 1996 yıllarında yapılan iki anket çalışmasına dayalı önceki (Şenses, 1999) çalışmamızın bir devamı niteliğindedir. İlk çalışmamızdan bu yana geçen sekiz yıllık süre içindeki değişiklikleri ve özellikle 1999 yılında uygulamaya konan yeni üniversiteye giriş sınav sisteminin öğrenci profilinde yarattığı değişiklikleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Öğrencilerin sosyoekonomik kökenleri yanında, üniversite yaşamını sosyal ve akademik açıdan değerlendirmeyi amaçlayan önceki anket Mayıs 2004'te üçüncü sınıf öğrencilerine yine bir zorunlu ders ortamında uygulanmıştır. Sonuçlar önceki çalışmanın dayandığı iki anketin toplu sonuçlarıyla birlikte kıyaslamalı olarak verilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin lisede uzmanlaşma alanları, üniversite eğitiminden beklentileri, mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri kesimler gibi konular başta olmak üzere öğrenci profilinde önemli değişiklikler olduğunu göstermektedir.

1. Giriş

Öğrenci profiline yönelik çalışmalar öğrencilerin sosyoekonomik kökenlerinin, üniversitedeki akademik ve sosyal yaşama ilişkin görüşlerinin ve geleceğe yönelik beklentilerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Öğrenci kitlesinin daha iyi tanınmasını sağlayarak iletişimi artırıcı özellikler taşıdıkları ve eğitim hizmetlerinden yararlanan kitlenin görüş ve izlenimlerine ilişkin bir geri besleme aracı oldukları için bu tür çalışmalar eğitim kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla da yakından ilintilidir. Akademisyenlerin gerek eğitim gerekse bilimsel çalışmalarını

---

¹ Yazar, anketin uygulanması konusundaki yardım ve desteği için Serap Aşık'a, anket sonuçlarının bilgisayar ortamında sınıflandırılması konusundaki değerli katkıları için Harun Önder'e teşekkürü bir borç bilir.

için de yol gösterici özellikler taşıdıkları söylenebilir. Ayrıca, üniversitelerin kullandığı kaynaklardan yararlanan önemli bir kesimin değerlendirmelerini yansıttıkları için kaynakların etkin kullanımı konusunda da önemli ipuçları sağlamaları olasıdır. Belki en önemlisi, profil çalışmalarının, yakın bir gelecekte belirli bir mesleğe yönelecek kitlenin temel özelliklerini ve beklentilerini yansıtmaları açısından önemli bir işlevi olduğu düşünülebilir.

Öğrenci profili konusunun ülkemizde de son yıllarda önem kazandığı ve kurumsal ve bireysel düzeyde yapılan araştırmalara konu olduğu görülmektedir.¹ Bu çalışma, daha küçük bir kitleye yönelik olarak 1995 ve 1996 yıllarında uyguladığımız iki anket temelinde ODTÜ İktisat Bölümü öğrencilerinin profilini belirleyen çalışmamızın (Şenses, 1999) bir devamı niteliğindedir. Bu bağlamda önceki anket, temel bir değişiklik yapılmadan² yine zorunlu ders ortamında üçüncü sınıf öğrencilerine Mayıs 2004'de aynen uygulanmıştır. Önceki çalışmamızın temelini oluşturan ilk iki anketi sırasıyla 118 ve 156 öğrenci yanıtlamışken son ankete sadece 73 öğrenci yanıt vermiştir.³

Çalışma iki temel amaca yöneliktir. Bunlardan birincisi, önceki çalışmamızı izleyen sekiz yıl içinde öğrenci profilinde ortaya çıkan değişiklikleri gözlemek ve bulgularımızı güncelleştirmektir. İkinci amacımız, birincisiyle yakından ilişkili olarak 1999 yılında üniversiteye giriş sınav sisteminde yapılan değişikliklerin öğrenci profiline ne ölçüde yansıdığına ilişkin ipuçları elde etmektir.

Üniversiteye giriş sınavları 1999 yılında iki ayrı sınav yerine tek basamaklı olarak yapılmaya başlanmıştır. Bu değişiklik öğrencilerin devamsızlığını önleyerek formel eğitim süreçlerinin özellikle lise son sınıfta kesintiye uğramasını engellemeyi ve öğrencilerin dersane taleplerini frenleyerek okullarıyla bağlarının güçlenmesini sağlamayı amaçlamaktaydı. Başlangıçta kamuoyundan genelde olumlu tepkiler alan bu uygulamanın son yıllarda önemli ölçüde eleştirildiği gözlenmektedir. Eleştirilerin, amaçların gerçekleşmediği, aksine dersane sektörünün daha da güçlendiği noktasında yoğunlaştığı görülmektedir. Üstelik sınav sistemindeki bu değişikliğin eğitim sistemini giderek artan derecede üniversite giriş sınavına hazırlığa yönelttiği ve bunun sonucunda öğrencilerin üniversiteye eskisine kıyasla daha düşük bilgi donanımıyla gelmeye başladıkları ve bunun da üniversite eğitim kalitesine olumsuz

¹ Bk. örneğin, Payaslıoğlu vd. (1997), YÖK (1997), Baskan ve Aydın (1999), ODTÜ-İİBF (1999), Şenses (1999) ve Bilgili vd. (2003).

² Anket kapsamındaki tek değişiklik öğrencilerin ailelerin gelir düzeylerinin tüketici fiyatları endeksi kullanılarak güncelleştirilmesi olmuştur.

³ Bu durum öğrencilerin ankete ilgi düzeyinin değil, 2004 yılında anketin verildiği üçüncü sınıf zorunlu dersindeki toplam öğrenci sayısının bir yansımasıdır.

yansımaları olduğu doğrultusundaki görüş ve değerlendirmeler yaygınlaşmaya başlamıştır.¹

Bu çalışma, sınav sistemindeki değişiklik üzerinde yapılan tartışmaların çok büyük ölçüde göz ardı ettiği bir konuyu, bu değişikliğin öğrenci profili üzerindeki yansımalarını, gündeme getirmektedir. İki çalışmamız arasında kalan sekiz yılda meydana gelen farklı gelişmelerin etkilerini yadsımadan bu konudaki en önemli etkenin üniversiteye giriş sistemindeki değişikli olduğu söylenebilir. Çalışmanın ODTÜ İktisat Bölümü öğrencileriyle sınırlı bulguları, genelleme için yeterli sayıda gözlem içermeseler de sınav sistemindeki değişikliklerin öğrenci profili üzerinde kayda değer yansımaları olduğunu göstermektedir.

2. Öğrenci profilindeki değişiklikler, 1999-2004

Çalışmamızın bu bölümünde önceki çalışmamızın dayandığı iki anketin sonuçları ayrı ayrı ve topluca verilerek Mayıs 2004’de uygulanan son anketin sonuçlarıyla kıyaslanmaktadır. Öğrencilerin Bölüm’e katılmadan önceki konumlarına ve ağırlıkla kişisel/ailevî durumlarına ilişkin bulgular (Tablo 1) arasında incelenen dönem içindeki en temel farklılık öğrencilerin lise eğitimlerini Türkçe-Matematik alanında tamamlayanlardan Fen-Matematik alanındakilere kaymış olmasıdır. Devlet lisesi ve özel lise/kolej çıkışlıların oranındaki azalmaya koşut olarak Anadolu Lisesi çıkışlıların payı artmıştır. Öğrencilerin bölüme katılmadan önceki ve sonraki başarı durumlarında da kayda değer bir iyileşme gözlenmektedir. Üniversite sınavına bir kez girip bölüme girmeye hak kazananların oranı artarken beş dönem sonunda ulaşılan birikimli not ortalamasında belirgin bir artış, eğitim sürelerini beklenen altı dönemin üzerine çıkaranların oranında ise düşüş gözlenmektedir. Öte yandan, sınav sistemindeki değişiklik amaçlarının aksine öğrencilerin dershaneye yönelimlerinde önemli bir artış gözlenmektedir. Öğrencilerin cinsiyet dağılımında bir değişiklik olmadığı, bunun gibi bölüm seçimlerini çok büyük ağırlıkla lisede, bölüm hakkında ancak kısmen bilgi sahibi olarak yaptıkları ve İktisat Bölümü’nün tercih sıralamasında daha aşağıda yer almaya başladığı görülmektedir. Ailelerin gelir düzeylerine ilişkin göstergeler kendi aralarında az da olsa farklılıklar göstermekle birlikte görece üst gelir gruplarından orta gelir gruplarına doğru bir kayma olduğu söylenebilir. Üniversite öncesinde özel kurs alanların oranındaki düşüş de bu durumu doğrular niteliktedir. Öte yandan, Anadolu Lisesi çıkışlı öğrencilerin oranındaki artışa karşın Yabancı Diller Yüksek Okulu’nda iki dönem okuyanların oranının arttığı görülmektedir.

---

¹ Bu eleştirilerin en kapsamlısının Türk Eğitim Derneği çalışması olduğu söylenebilir (bk. TED, 2005).

Tablo 1
Kişisel/Ailevî: Bölüme katılmadan Önceki Konum (%)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
1. <i>Cinsiyetiniz</i>				
Kız	54	56	55	55
Erkek	46	44	45	45
2. <i>Kaçıncı dönemdesiniz?</i>				
5.	3	76	45	3
6.	71	5	33	80
7.	7	7	7	3
8. ve üstü	19	12	15	9
3. <i>Genel birikimli not ortalamanız</i>	2,51	2,60	2,56	2,84
4. <i>Mezun olduğunuz lise</i>				
Devlet Lisesi	26	31	29	22
Meslek Lisesi	3	3	3	0
Anadolu Lisesi	38	37	38	49
Özel Lise/Kolej	25	22	23	16
Anadolu Meslek Lisesi	2	4	3	4
Diğer	5	3	4	9
5. <i>Mezuniyet dalınız</i>				
Fen-Matematik	8	8	8	81
Edebiyat	12	4	7	4
Türkçe-Matematik	78	86	83	15
6. <i>Ailenizin aylık geliri*? (milyon TL)</i>				
200-500	15	12	13	5
500-1,250	33	49	42	43
1,250-2,000	22	20	21	33
2,000-2,500	11	10	10	9
2,500 +	16	10	12	10
7. <i>Ailenizin kendi evi var mı?</i>				
Var	71	75	73	67
Yok	29	25	27	33
8. <i>Ailenizin kendi arabası var mı?</i>				
Var	62	61	61	64
Yok	38	39	39	36
9. <i>Bölümü seçmeye ne zaman karar verdiniz?</i>				
İlkokulda	0	1	0	0
Ortaokulda	8	9	9	3
Lisede	80	82	81	88
Üniversitede	9	6	7	0
Diğer	3	2	3	9

Tablo 1 (devamı)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
10. <i>Üniversite sınavına kaç kez girdiniz?</i>				
1	76	83	81	88
2	20	13	16	12
3	3	3	3	0
4 ve üstü	0	1	0	0
11. <i>Üniversite sınavında bölüm kaçınıcı tercihinizdi?</i>				
1	7	4	5	7
2	35	42	39	20
3	12	10	11	17
4	26	17	21	25
5 ve üstü	20	25	23	30
12. <i>Üniversite sınavı öncesinde dershaneye kaç dönem gittiniz?</i>				
0	12	5	8	6
1	14	7	10	10
2	59	59	59	41
3	3	8	6	13
4 ve daha çok	12	20	16	29
13. <i>Üniversite sınavı öncesi kaç dönem özel kurs aldınız?</i>				
0	69	64	66	80
1	9	10	9	7
2	18	21	20	7
3	1	3	2	2
4 ve daha çok	1	3	2	2
14. <i>Bölüme katılmadan önce bölümle ilgili bilginiz var mıydı?</i>				
Vardı	23	15	19	13
Biraz vardı	61	59	60	63
Hiç yoktu	16	26	22	24
15. <i>Bölüme katılmadan önce Yabancı Diller Yüksekokulu'nda kaç dönem okudunuz?</i>				
0	47	42	44	41
1	11	6	8	7
2	37	50	45	50
4	5	1	3	2

Bölüm'deki eğitim sürecine ilişkin değerlendirmeler (Tablo 2) öğrencilerin Bölüm'deki eğitim kalitesini, öğretim üyelerinin genel performansını ve ders kitaplarının kalitesini giderek daha olumlu olarak değerlendirdiklerini buna karşılık eğitim dilinin İngilizce olmasını başarılarının önünde bir engel olarak görme eğiliminin arttığını, öğretim üyeleriyle ders içi ve ders-dışı ilişkilerini giderek daha olumsuz olarak

değerlendirdiklerini ve bunun öğrenciler ve öğretim üyelerinin ortak tutumundan kaynaklandığını düşündüklerini göstermektedir. Öte yandan, öğrencilerin eğitim süreleri içinde yaptıkları sözlü sunuş ve hazırladıkları yazılı ödev sayısında önemli bir artış olduğu ve öğrencilerin yazılı ödev hazırlamayı artan oranlarda yararlı buldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin kütüphane ve internet olanaklarından yararlanma eğilimlerinde ve bilgisayar kullanma yeteneklerinde de belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bölüm'e girmiş olmaktan memnun olanların oranındaki artışa karşın Bölüm'ün öğrencileri iş hayatına hazırlama konusunda yetersiz kaldığını düşünenlerin oranında önemli bir artış görülmektedir. Bunun gibi, öğrencilerin yabancı dilde eğitime karşı tutumlarının kayda değer ölçülerde arttığı, Türkiye Ekonomisi ve İktisat Tarihi gibi bazı derslerin Türkçe okutulmasını benimseyenlerin oranının ve öğrencilerin derslere devamının az da olsa yükseldiği gözlenmektedir.

Tablo 2

Kurumsal: Bölümdeki Eğitim Sürecine Yönelik Değerlendirmeler (%)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
1. Eğitim dilinin İngilizce olması bölümdeki başarınıza engel oldu mu?				
Olmadı	60	67	64	53
Oldu, 1-2 dönem	24	24	24	25
Oldu, 3-4 dönem	10	4	7	12
Oldu, 5-6 dönem	1	4	3	9
Oldu, 7 ve daha fazla dönem	3	0	1	2
2. Bölümdeki eğitim kalitesi beklentilerinizi karşıladı mı?				
Evet	21	35	30	47
Hayır	22	17	19	13
Biraz karşıladı	56	48	51	40
3. Öğretim üyelerinin genel performansını (5 üzerinden) değerlendiriniz				
1	3	2	2	0
2	13	8	10	9
3	41	34	37	37
4	34	45	40	52
5	9	10	10	3
4. Öğretim üyelerini ders içi ilişkiler açısından (5 üzerinden) değerlendiriniz.				
1	10	8	9	7
2	22	17	19	28
3	36	31	33	40
4	26	35	31	25
5	6	8	7	0

Tablo 2 (devamı)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
5. Öğretim üyelerini ders dışı ilişkiler açısından (5 üzerinden) değerlendiriniz.				
1	34	34	34	36
2	25	24	24	31
3	19	21	20	18
4	19	15	17	13
5	4	6	5	2
6. İlişkilerin istenilen düzeyde olmaması kimden kaynaklanıyor?				
Benden	8	4	6	3
Öğretim üyelerinden	30	28	29	30
Her iki taraftan	46	54	50	61
Yanıt yok	16	15	15	6
7. Ders kitaplarının kalitesini (5 üzerinden) değerlendiriniz.				
1	2	6	4	3
2	9	9	9	9
3	38	31	34	30
4	43	45	44	49
5	9	8	8	9
8. Bölümdeki eğitim süreci içinde kaç kez sözlü sunuş yaptınız?				
0	26	24	25	5
1-2	48	47	47	18
3-5	20	21	21	45
6-8	6	6	6	25
9 ve daha çok	0	2	1	8
9. Bugüne kadar uzunluğu 10 sayfayı geçen kaç yazılı ödev hazırladınız?				
0	6	38	24	3
1-2	36	41	39	15
3-5	48	14	29	46
6-8	8	6	7	24
9 ve daha çok	2	1	1	12
10. Yazılı ödev hazırlamayı yararlı buluyor musunuz?				
Evet	72	74	73	82
Hayır	27	23	25	18
11. Eğitim dilinin İngilizce olmasını benimsiyor musunuz?				
Evet	72	66	69	58
Hayır	27	34	31	40

Tablo 2 (devamı)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
12. <i>Türkiye Ekonomisi ve İktisat Tarihi gibi kimi derslerin Türkçe okutulmasını yeğler misiniz?</i>				
Evet	73	86	81	82
Hayır	27	14	19	18
13. <i>Derslerin (ortalama olarak) yüzde kaçına devam ettiniz?</i>				
Hemen hemen hepsine	11	10	11	15
Dörtte üçüne	62	68	65	64
Yarıısına	16	15	16	16
Dörtte birine	5	3	4	1
Dörtte birinden azına	2	3	2	1
Yanıt yok	4	0	2	3
14. <i>Kütüphanenin süreli yayınlar bölümünden bir dönemde kaç kez yararlanırsınız?</i>				
0	8	8	8	12
1-2	23	24	24	18
3-4	29	24	26	25
5'den çok	38	42	40	45
15. <i>Kütüphanenin süreli yayınlar dışında kalan bölümlerinden bir dönemde kaç kez yararlanırsınız?</i>				
0	12	14	13	13
1-4	46	42	44	28
5-7	21	17	19	22
8'den çok	21	25	23	36
16. <i>Bölümdeki eğitim süreci içinde bilgisayar kullanma yeteneğiniz ne ölçüde gelişti?</i>				
Hiç gelişmedi	31	14	21	6
Az gelişti	53	35	42	21
Orta derecede gelişti	15	39	29	40
Çok gelişti	1	12	7	33
17. <i>Kaç bilgisayar programı kullanmayı öğrendiniz?</i>				
0	28	12	19	12
1-2	46	52	49	43
3-4	21	32	27	31
5 veya daha çok	4	4	4	13
18. <i>Son iki dönemde interneti kaç kez kullandınız?</i>				
0	50	28	37	0
1-2	20	17	19	2
3-4	4	9	7	4
5 veya daha çok	25	45	37	94

Tablo 2 (devamı)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
19. Bölüme girmiş olmaktan memnun musunuz?				
Evet	82	81	81	85
Hayır	15	17	16	13
Yanıt yok	3	0	2	2
20. Bölümde aldığınız eğitimin sizi iş hayatına hazırladığı kanısında mısınız?				
Evet	53	48	50	37
Hayır	46	50	48	60

Öğrencilerin ODTÜ'deki sosyal yaşam ve hizmetlere ilişkin değerlendirmelerinin belirgin ölçülerde olumlu yönde geliştiği ve bu hizmetlerden yararlanma eğiliminin arttığı, üniversitenin sunduğu sosyal olanakların beklentileri karşılama oranının, özellikle sosyal ve kültürel alandaki öğrenci topluluklarına üyelik sayısının ve spor olanaklarından yararlanma eğiliminin, çok önemli ölçüde yükseldiği görülmektedir (Tablo 3). Bu konudaki tek olumsuz gelişme, kafeterya ve yemek hizmetlerinin kalite ve fiyatlarına ilişkin değerlendirmelerde görülmektedir.

Tablo 3

Sosyal Yaşam Anket Sonuçları: Sunulan Hizmetlere Yönelik Değerlendirmeler (%)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
1. ODTÜ'deki sosyal olanaklar beklentilerinizi karşıladı mı?				
Evet	54	63	59	69
Hayır	6	10	9	3
Biraz karşıladı	40	27	33	28
2. ODTÜ'de kaç öğrenci topluluğuna üyesiniz?				
0	52	58	56	41
1-2	41	39	39	50
3-4	4	1	3	9
5'ten çok	1	1	1	0
3. Üyesi olduğunuz öğrenci topluluğunu hangi başlık altında sınıflandırabilirsiniz?				
Sportif	21	15	18	16
Kültürel	28	17	21	27
Sanatsal	21	16	18	18
Sosyal	21	26	24	35
Diğer	8	26	19	4

Tablo 3 (devamı)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
4. ODTÜ'deki spor olanaklarından bir dönemde kaç kez yararlandınız?				
0	17	21	19	13
1-4	29	37	33	37
5-10	15	17	16	21
11-20	17	11	13	8
20'den çok	21	11	16	21
5. ODTÜ Sağlık Merkezi'ne bir dönemde kaç kez başvurduunuz?				
0	51	52	52	41
1-3	39	38	39	43
4-6	6	5	3	10
7'den çok	2	3	3	6
6. ODTÜ'deki kafeterya ve diğer yemek hizmetleri yeterli mi?				
Evet	44	38	40	31
Hayır	56	59	58	68
7. Genel olarak kantin ve kafeterya fiyatlarını nasıl buluyorsunuz?				
Yüksek	41	40	40	54
Normal	59	57	58	46
Düşük	0	1	0	0
8. ODTÜ'nün bir ulaşım sorunu var mı?				
Evet	25	30	28	19
Hayır	57	47	51	59
Bazen var	18	21	19	22

Öğrencilerin değişik konulardaki görüş ve geleceğe yönelik beklentilerine ilişkin sonuçlar da zaman içinde önemli değişiklikler olduğunu göstermektedir (Tablo 4). Bu değişikliklerin en önemlisi öğrencilerin yüksek öğretime bakış açılarında görülmektedir. Yüksek öğretimin temel amacını diploma sahibi olma olarak tanımlayanların oranındaki düşüşe koşut olarak bu amacı daha sosyal bir insan olmak ve kültür/bilgi birikimini artırmak olarak tanımlayanların oranında çok önemli bir artış görülmektedir. Öğrencilerin, ODTÜ'nün ve ODTÜ'de sunulan kimi hizmetlerin özelleştirilmesine karşı kesin tutumlarını artırarak sürdürdükleri, buna karşılık sağlık ve eğitim hizmetlerine yönelik harç uygulamasına karşı tutumlarını önemli ölçüde yumuşattıkları ancak eğitim harçlarının miktarını hâlâ yüksek buldukları görülmektedir. Öğrencilerin tutumlarını yumuşattıkları diğer bir nokta Yüksek Öğretim Kurulu'na karşı olumsuz yaklaşanların oranının biraz olsun düşmüş olmasıdır. Çalışma alanı olarak kamu ve akademik kesime

yönelmek isteyenlerin oranında belirgin bir artış olması ve yurtdışında lisansüstü eğitim görmek ve yurtdışında yerleşmek isteyenlerin oranının önemli ölçüde düşmesi zaman içinde ortaya çıkan değişikliklerin en çarpıcı olanları arasında yer almaktadır.

Tablo 4
Genel: Görüşler-Beklentiler (%)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
1. <i>Sizce yüksek öğretimin temel amacı nedir?</i>				
Diploma sahibi olmak	65	73	70	47
Ailemin isteklerini karşılamak	1	2	1	1
Kültür/bilgi birikimini arttırmak	22	15	20	29
Daha sosyal bir insan olabilmek	2	3	3	21
Diğer	4	4	4	2
2. <i>Sağlık muayenesi için öğrencilerden harç alınması sizce gerekli mi?</i>				
Evet	54	55	55	66
Hayır	42	37	39	32
Yanıt yok	4	8	6	2
3. <i>Katkı payı adı altında eğitim harcı alınmalı mı?</i>				
Evet	41	45	43	55
Hayır	58	53	55	44
Yanıt yok	1	3	2	1
4. <i>Katkı paylarının düzeylerini nasıl buluyorsunuz?</i>				
Yüksek	54	70	63	65
Normal	44	25	33	32
Düşük	1	3	2	3
5. <i>ODTÜ'de sunulan kimi hizmetlerin özelleştirilmesi yerinde bir uygulama mı?</i>				
Evet	34	30	32	24
Hayır	65	66	66	75
6. <i>ODTÜ'nün tümüyle özelleştirilmesine taraftar mısınız?</i>				
Evet	12	8	10	4
Hayır	86	89	88	94
Yanıt yok	2	1	1	2
7. <i>Öğrencilerin üniversite yönetimine katılmasına taraftar mısınız?</i>				
Evet	88	93	91	96
Hayır	12	5	8	3

Tablo 4 (devamı)

Anket Soruları	Anket 1	Anket 2	Toplam	Anket 3
8. <i>YÖK'ün kaldırılmasına taraftar mısınız?</i>				
Evet	79	86	83	78
Hayır	19	10	13	21
Yanıt yok	2	0	1	1
9. <i>Mezun olduğunuzda nasıl bir alanda çalışmayı plânlıyorsunuz?</i>				
Çalışmak istemiyorum	4	3	3	2
Kamu kesiminde	5	8	7	29
Akademik dünyada	12	12	12	29
Özel kesimde	72	67	69	34
Diğer	6	8	7	4
10. <i>Yurtdışında lisansüstü eğitim görmek ister misiniz?</i>				
Evet	71	70	71	60
Hayır	27	27	27	38
11. <i>Yurtdışında yerleşip kariyerinize orada devam etmek ister misiniz?</i>				
Evet	40	43	42	32
Hayır	56	53	54	66
Yanıt yok	4	4	4	2

Son olarak, öğrencilerin kimi özellikleri, Tablo 5'te akademik başarının bir göstergesi olarak öğrencilerin genel not ortalaması ile ilişkilendirilmiştir. Kız öğrencilerin belirgin bir biçimde daha yüksek not ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Örneğin 3.50-4.00 not ortalaması aralığındaki yüksek şeref öğrencilerinin %82'sini kız öğrenciler oluşturmaktadır. Buna karşılık devlet liselerinden mezun olanların akademik başarı düzeylerinin vasatın altında bir görünüm sergilediği bu öğrencilerin şeref öğrencileri içinde sadece %18'lik bir paya sahip olduğu, bu kesimden hiçbir öğrencinin yüksek şeref öğrencisi konumuna erişemediği görülmektedir. Derslere devamın akademik başarıyla doğru orantılı, yabancı dili engel olarak görme ve eğitim dilinin İngilizce olmasını faydasız bulma yaklaşımlarının ise akademik başarıyla ters orantılı olarak arttığı görülmektedir.¹

¹ Bu sonuçlar önceki çalışmamızın bulgularıyla önemli ölçüde tutarlı olmakla birlikte zaman içinde akademik başarı düzeyi açısından kız öğrencilerin görece konumlarının daha da iyileştiği, devlet lisesi çıkışlı öğrencilerinin ise kötüleştiği görülmektedir. Düşük akademik performansla eğitim dilinin İngilizce olmasını akademik başarının bir engeli olarak ve hatta faydasız olarak değerlendirme eğilimi arasındaki ters orantının zaman içinde daha da arttığı gözlenmektedir. İki dönem arasındaki bir başka kayda değer farklılık yüksek şeref öğrencileri arasında lisansüstü öğrenim görme isteğindeki düşüştür (bk. Şenses, 1999: 198).

Tablo 5
Akademik Başarı Bazında Görüş ve Değerlendirmeler, (%)

Akademik Başarı	1.80-1.99	2.00-2.49	2.50-2.99	3.00-3.49	3.50-4.00
Anket Soruları					
Kız öğrenci oranı	0	41	58	59	82
Mezun olunan lise					
Devlet lisesi	0	41	21	18	0
Dil engeli yok	0	24	47	71	91
İngilizce eğitim faydasız	100	59	47	12	27
Devam %75 den fazla	0	82	68	94	100
Lisansüstü eğitim istiyor	50	53	37	88	64

3. Sonuç

ODTÜ İktisat Bölümü öğrenci profilinde önceki çalışmamızdan bu yana geçen sekiz yılda önemli değişiklikler olduğu gözlenmektedir. Bu değişikliklerin en belirgin olanları öğrencilerin lisede uzmanlaştıkları alanlarda, üniversite eğitiminden beklentileri ve mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri kesimler gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. İlk bakışta önemsiz gibi gözüken bu değişikliklerin önemli yansımaları olduğu göz ardı edilmemelidir. Bunlar arasında kısa dönemde öğrencilerin farklı eğitim yöntemlerine yatkınlıklarının ders verme yöntemlerine ve hatta ders içeriklerine yansımaları olasıdır.¹ Örneğin, sınav sistemindeki değişikliğin bir yansıması olarak ilk tercihleri mühendislik ve doğa bilimleri olan öğrencilerin kendilerini iktisat bölümünde bulmaları derslerin nicel teknikler ağırlıklı bir yörüngeye oturması yönünde bir beklenti yaratabileceği gibi sosyal içerikli derslerin arka plâna itilmesi anlamına da gelebilir. Artan sayıda öğrencinin daha düşük tercihleriyle iktisat bölümüne gelmiş olmaları da önemli bir motivasyon kaybına yol açabilir. Orta ve uzun dönemde ise, profesyonel iktisatçıların profilinde kayda değer değişiklikler görülebilir.

Bu çalışma, üniversiteye giriş sınav sisteminde yapılan değişikliklerin ilk amaçlananların ötesinde önemli yansımaları olabileceğini göstermiştir. Bu nedenle anî değişikliklerden kaçınılarak, değişikliklerin daha kapsamlı ve titiz çalışmalar sonucunda ve ilgili bütün kesimlerin görüş ve önerileri dikkate alınarak yapılması yararlı olacaktır.

¹ Öğrencilerin bilgi donanımlarına olan yansımaları saptamak için öğretim elemanlarına yönelik çalışmalar yapılması yerinde olacaktır.

Kaynaklar

- BASKAN, G.A. ve AYDIN A. (1999) “Yükseköğretim Öğrencilerinin Sosyoekonomik Özellikleri...” *Çağdaş Eğitim*, No. 251, 15-25.
- BİLGİLİ, E., UÇAN, O. ve ÇETİN, F. (2003), “ODTÜ İktisat, Erciyes Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi İktisat ve İşletme Bölümü Öğrencilerinin Profillerinin Karşılaştırılması”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Temmuz-Aralık, 21, 1-18.
- ODTÜ-İİBF (1999), *Fakülte Mezunlarına Yönelik Anket Çalışması*, teksir, Ankara: ODTÜ İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi.
- PAYASLIOĞLU, A., ÖZ, T. ve SADIK, R. (1992), *1991-ÖSYS Yükseköğretime Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, Adayların Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Sınavdaki Başarıları*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- ŞENSES, F. (1999), “Yüksek Öğretimde Öğrenciler: ODTÜ İktisat Bölümü Öğrenci Profili”, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 26 (1-2), 179-201.
- TED (Türk Eğitim Derneği) (2005), *Türkiye’de Üniversiteye Giriş Sistemi Araştırması ve Çözüm Önerileri Sonuç Raporu*, Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) (1997) “Üniversite Öğrencileri Aile Gelirleri, Eğitim Harcamaları, Mali Yardım ve İş Beklentileri Araştırması”, <http://www.yok.gov.tr>

Abstract

The profile of METU Economics Department students–revisited

The original profile study of students in the department of Economics of Middle East Technical University published in this journal (Şenses,1999), based on two questionnaires conducted in 1995 and 1996, provided extensive information on the socioeconomic background of students, their views on university affairs and their career prospects. This follow-up study employs basically the same survey, the only major change being that the family income level is updated to take into account the rapid inflation that Turkey experienced in the interim period. The current study was prompted by two considerations: first, to observe the changes that have taken place during the eight years that have elapsed since the previous survey. Secondly, and more importantly, the study set out to see how the major changes in the university entrance examination system that came into force in 1999 have affected the profile of the new intake of students. The change in the examination system attracted wide attention in the Turkish academic community and society at large. There has, however, been little attention paid to the effect of this change on the profile of students attracted to different fields of study, which may have far-reaching effects extending with a lag of four years to the profile of practitioners in each field. The respondents of the current survey, conducted in May 2004 were as before students registered in a compulsory course in the third-year undergraduate programme. The number of respondents to the current survey was only 73, as opposed to 118 and 156 for the two surveys of the previous study. The combined results of the two surveys of the previous study are given together with the results of the new survey. The results indicate that there has been a considerable change in the profile of students since the last survey. The most striking changes were those pertaining to students’ academic background in their high school years, expectations from university education, and their career plans upon graduation. It seems that the change in the entrance examination system has had implications beyond those that were initially intended. This calls for the need to avoid making abrupt changes in established systems and the need for consultation and cooperation among all parties concerned.